

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

שתי הלכות ביום

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

גליון 21

פרשת נצבים

"אתם נצבים היום בלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל. מפניכם נשיכם ונרדף אשר פקרב מחניף מחטב עציף עד שאב מימיה. לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו אשר ה' אלהיך כרת עמך היום" (דברים פרק כט, ט-יא)

שאלות: א. מה היא לשון 'נצבים' האמורה כאן, שלא נאמרה לשון זו בבריתות אחרות שכתה ה' עם ישראל. ב. מדוע דוקא בברית זו השתתפו כל ישראל, הנשים והטף.

תשובה: כיון שרצה משה רבינו לכוונת כעת ברית עם ישראל על שמירת התורה והמצוות, חשש שמא יש ביניהם מי שלבבו פונה אחרי עבודה זרה, כיון שראו מיני עבודות זרות במצרים ובשאר הארצות שעברו בהם, ולא רצה שידברו על כך בני אדם בסתר ויסיתו זה את זה, ולכן אסף את כולם, ואמר להם שכל אחד - מהגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים - יוכל לשאול כל שאלה או ספק שיש לו בעניני האמונה, ולכן אמר לשון 'נצבים' המורה על ויכוח ומריבה [כמו 'ודתן ואבירם יצאו ניצבים פתח אהליהם', וכמו 'ניצב לריב ה' ועומד לדין עמים' וכדומה], כאומר, הרשות נתונה לכל מי שרוצה להתווכח ולשאול ולברר את יסודות האמונה לומר כל אשר על ליבו, כי לכולם ישמע משה, וישיב לכל אחד דברי אמת מבוררים.

"ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת. כי את אשר ישנו פה עמנו עמך היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום" (דברים פרק כט, יג-יד)

שאלה: כיצד יכלו אנשי דור המדבר לכוונת ברית ולהשבע שבועה שחייבו את הדורות הבאים אחריהם, והרי לא מצאנו בשום מקום שאדם יכול להשבע שבועה שתחייב את בניו אחריו, ואילו כאן התחייבו ישראל בקיום המצוות לכל הדורות, עד שאמרו חז"ל על כל איש ישראל שהוא מושבע ועומד מהר סיני בקיום המצוות.

תשובה: אמנם אין שבועת האדם יכולה לחייב את בנו, אך אדם שלוח ממון ולא פרעו מוריש חיוב זה לבניו, כי כשם שהם יורשים את נכסיו וזכויותיו כך הם יורשים את חובותיו, וכן עבד כנעני עובר בירושה לבנים כיון הוא כנכס מנכסי האדם. וה' קנה את ישראל כאשר פדאם מלהיות עבדים במצרים, שיהיו גופם ונפשם משועבדים לו, ועתה ככניסתם לארץ ישראל נתן להם את הארץ כמו הלואה, בתנאי שיקיימו את התורה והמצוות, וכשם שהדורות הבאים זכו בארץ ישראל, כך התחייבו בכל מה שהתחייבו אבותיהם, לשמור את התורה והמצוות. (שאלה א).

"ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת. כי את אשר ישנו פה עמנו עמך היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום... והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלה למען ספות הרהר את הצמאה. לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש החוץ ורביצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה ה' את שמו מתחת השמים" (דברים פרק כט, יג-טו, יז-יח)

שאלות: א. מדוע פתח הכתוב בלשון רבים 'אתכם לבדכם', וסיים את כל הפסוקים בלשון יחיד. ב. מדוע הוצרכה התורה לפרט שלא יאבה ה' סלוח לו וכו', והרי פשוט הדבר שמי שלא ישמור את המצוות יבואו עליו כל העונשים שכבר הוזכרו בפרשות הקודמות.

תשובה: מפני כבודם של ישראל, לא רצה הכתוב להעלות אפשרות שבה כלל ישראל יסורו מאחרי ה' ויעבדו עבודה זרה, וגם נרמזה בכך הבטחה שלעולם לא יקרה כדבר הזה שכל ישראל יחטאו בעבודה זרה, אלא תמיד יהיו אלו רק חלק מעם ישראל, ולכן כתב הכתוב זאת בלשון יחיד. והזהיר ה' שלא יחשוב האדם החוטא שאמנם לא יתן לו ה' שכר פרטי, אך יחשוב שכיון שייטיב ה' לכל האומה בכללותה, יגיע הטוב גם אליו וזהו המשל שהזכיר 'למען ספות הנה אַת הצמאָה', שכאשר משקה האדם את אחת משדותיו ומרוה אותה, הרי המים זורמים גם לשדה הצמאה אף שלא התכוון להשקותה], ועל כך מזהירו הכתוב שלא יהיה כן, אלא ה' יתן פניו באיש ההוא לבדו, להבדילו לרעה מכל השפע הטוב שיבוא לכלל שבטי ישראל. (שאלות ו,ח).

"וַאֲמַר הַדּוֹר הָאֲחֵרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יִקְוּמוּ מֵאֲחֵרֵיכֶם וְהִנְכַּרְי אֲשֶׁר יְבֹא מֵאַרְצָה רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת מִבְּנֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאֵת תַּחְלָאֵיהָ אֲשֶׁר חָלָה ה' בָּהּ... וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מַה עָשָׂה ה' בְּכֹחַ לְאֶרֶץ הַזֹּאת מִזֶּה חֲרִי הָאֵת הַגְּדוֹל הַזֶּה. וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר בְּרַת עִמָּם בְּחֹזְאֵי אֲתֶם מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם" (דברים פרק כט, כא-כד)

שאלה: פתח הכתוב בכך שיאמרו 'הדור האחרון' ו'הנכרי אשר יבוא מארץ רחוקה', ופירט אחר כך רק מה יאמרו הגויים, ולא מה יאמרו ישראל בדור האחרון.

תשובה: כוונת הכתוב שבאותו זמן לא יהיה ספק לשום אדם בעולם שבאו הצרות והחורבן לישראל מחמת שעברו על מצוות ה', ועל כך אומר שכולם ידברו על כך, הגויים יהיו אלו ישאלו את השאלות, והדור האחרון מישראל ישיבו את התשובה של 'ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלוקי אבותם', ואמרו כן בלשון נסתר, כי יבארו את חטאיהם של הדורות שקדמו להם, שנענשו וגלו מארצם. (שאלה ט).

"וְהִשְׁבַּת אֵל לְבַבְךָ בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְיָחָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וְשִׁבַּת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם... וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיחָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה" (דברים פרק ל, ב-ג)

שאלה: מהו כפל הלשון לגבי התשובה 'והשבבות אל לבבך', 'ושבת עד ה' אלוקיך', וכן כפל הלשון לגבי ה', שנאמר 'ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך', 'ושב וקבצך מכל העמים'.

תשובה: עם ישראל בגלותו מחולק לשנים, החלק הקטן הם אותם המחזיקים בדת ישראל ומקיימים את התורה והמצוות כראוי, והם מושפלים ונדכאים על ידי הגויים, והחלק הגדול הוא אותם הנטמעים בין הגויים ועושים כמעשיהם. ובאחרית הימים ישובו כולם אל ה', אמנם אותם המעורבים עם הגויים לא ישובו בתשובה מפורסמת, אלא רק בליבם ישובו אל ה', ועליהם נאמר 'והשבבות אל לבבך', והמקיימים את המצוות בגלוי ישובו בגלוי אל ה' לשמוע בקולו ולעשות מצוותיו. וכנגד שני חלקים אלו אומר, כי את המקיימים מצוות בגלוי והם מדוכאים ומושפלים על ידי הגויים, ירחם עליהם ה' וישיב את שבותם. ועל אותם המעורבים עם הגויים, שאינם צריכים רחמים ופדיה מהגויים, יקבצם ה' מבין הגויים שהם מעורבים בהם, ואת כולם יחד יקבץ ה' מכל קצוות הארץ ויביאם לארץ ישראל. (שאלות יב-יג).

